

સૌરાષ્ટ્ર સાસપાસ

ગુજરાત વિધાનસભા :

લોકશાહીની મજબૂત આધારશિલા

ગુજરાત વિધાનસભાનો ઇતિહાસ રાજ્યના લોકશાહી વિકાસ સાથે ગાઢ રીતે જોડાયેલો છે. મુંબઈ રાજ્યમાંથી અલગ થઈને ૧ મે ૧૯૬૦ના રોજ ગુજરાત રાજ્યની રચના થઈ અને તે જ દિવસે ગુજરાત વિધાનસભાનું સત્તાવાર રીતે અસ્તિત્વ આવ્યું. નવી રાજ્ય સ્થાપના સાથે જ જનતાના પ્રતિનિધિત્વ માટે વિધાનસભાની સ્થાપના કરવામાં આવી, જે રાજ્યના કાયદા બનાવવાની અને સરકાર પર નિયંત્રણ રાખવાની મુખ્ય સંસ્થા બની. શરૂઆતમાં વિધાનસભાની બેઠક અમદાવાદમાં યોજાતી હતી, પરંતુ બાદમાં ગાંધીનગરને રાજ્યની રાજધાની બનાવવામાં આવી અને ત્યાં ગુજરાત વિધાનસભાનું ભવ્ય ભવન નિર્માણ પામ્યું. વિધાનસભાની ભૂમિકા માત્ર કાયદા બનાવવાની નથી, પરંતુ રાજ્યના વિકાસ, નીતિ-નિર્ધારણ અને જનહિતાના મુદ્દાઓ પર ચર્ચા કરવાની પણ છે. સમય જતાં ગુજરાત વિધાનસભાએ શિક્ષણ, કૃષિ, ઉદ્યોગ, પાણી વ્યવસ્થાપન, શહેરી વિકાસ અને સામાજિક વ્યાજ જેવા ક્ષેત્રોમાં મહત્વપૂર્ણ કાબજીયાતો પસાર કર્યા છે. લોકશાહી પરંપરાઓને જાળવી રાખતા, વિધાનસભા રાજ્યના રાજકીય વિચારવિમર્શનું કેન્દ્ર રહી છે. ગુજરાતના પહેલા મુખ્યમંત્રી તરીકે શ્રી જીતુભાઈ પટેલે નહીં પરંતુ શ્રી જીવરાજ મહેતા એ રાજ્યને દિશા આપી હતી. તેમણે નવી રચાયેલી રાજ્યવ્યવસ્થાને મજબૂત પાયો આપ્યો અને વહીવટી માળખું ઊભું કર્યું. તેમના પછી અનેક મુખ્યમંત્રીઓએ પોતાની શૈલી અને દષ્ટિ સાથે રાજ્યના વિકાસમાં યોગદાન આપ્યું. આજના સમયમાં શ્રી ભુવેન્દ્ર પટેલ ગુજરાતના ૧૭મા મુખ્યમંત્રી તરીકે કાર્યરત છે. તેઓએ ૨૦૨૧માં મુખ્યમંત્રી પદ સંભાળ્યું અને વહીવટમાં સરળતા, વિકાસલક્ષી યોજનાઓ અને નાગરિક કેન્દ્રિત નીતિઓ પર ભાર મૂક્યો છે. વિધાનસભાની કામગીરીમાં બંધેરે સત્રનું વિશેષ મહત્વ છે. દર વર્ષે સરકાર દ્વારા રજૂ થતું બજેટ રાજ્યની આર્થિક દિશા નક્કી કરે છે. ગુજરાત વિધાનસભામાં અત્યાર સુધી અનેક બજેટ સત્રો યોજાઈ ચૂક્યા છે, જેમાં રાજ્યની આવક-ખર્ચની યોજના પર ચર્ચા કરીને મંજૂરી આપવામાં આવી છે. આ પ્રક્રિયા લોકશાહીના પારદર્શક સ્વરૂપને દર્શાવે છે, જ્યાં જનતાના પૈસાનો ઉપયોગ કેવી રીતે થવાનો છે તેની ચર્ચા ખુલ્લેઆમ થાય છે. ગુજરાતના ઇતિહાસમાં બજેટનું કદ સતત વધતું ગયું છે. પ્રારંભિક વર્ષોમાં બજેટની રકમ સીમિત હતી, પરંતુ ઉદ્યોગીકરણ, શહેરીકરણ અને વિકાસ યોજનાઓના વિસ્તરણ સાથે બજેટનો આકાર પણ વિશાળ બન્યો. છેલ્લા ભગભગ પચાસ વર્ષોમાં સૌથી મોટી રકમનું બજેટ તાજેતરના વર્ષોમાં રજૂ થયું હોવાનું સામાન્ય રીતે પ્રસિદ્ધ થતું આવ્યું છે. તેમાં ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર, માર્ગ અને પરિવહન, આરોગ્ય, શિક્ષણ, પાણી પુરવઠા અને સામાજિક સુરક્ષા માટે મોટી જોગવાઈઓ કરવામાં આવી છે. આ મોટાં બજેટો ગુજરાતની આર્થિક ક્ષમતા અને વિકાસની ગતિને પ્રતિબિંબિત કરે છે. વિધાનસભાના સત્રો દરમિયાન ઉદ્ઠતા પ્રશ્નો અને ચર્ચાઓ રાજ્યની જનજીવન સાથે સીધા જોડાયેલા હોય છે. ખેડૂતોના પ્રશ્નો, યુવાનોની રોજગારની તકો, ઉદ્યોગોને પ્રોત્સાહન, મહિલાઓ અને નબળા વર્ગોના સહકારકરણ જેવા વિષયો પર સતત ચર્ચા થતી રહી છે. આ ચર્ચાઓ માત્ર કાગળ પર નહીં પરંતુ નીતિ અને અમલમાં રૂપાંતરિત થાય તે જ વિધાનસભાની સાચી સિદ્ધિ ગણાય. ગુજરાત વિધાનસભાની એક મહત્વપૂર્ણ વિશેષતા એ છે કે અહીં વિપક્ષ અને સત્તાવર્ધન વચ્ચે મજબૂત ચર્ચાની પરંપરા રહી છે. લોકશાહી વ્યવસ્થામાં આ વિવાદ અને સંવાદ બંને જરૂરી છે.

વિદ્યાર્થીઓનું જીવન અગત્યનું છે, પરીક્ષા નહીં

બોર્ડની પરીક્ષાઓ નજીક આવતી જાય, તેમ તેમ ધોરણ - ૧૦ અને ૧૨ના વિદ્યાર્થીઓ ઉપર દબાણ વધતું જાય છે. આજથી ૨૮-૩૦ વર્ષ પહેલાં ધોરણ ૧૦ અને ૧૨ની પરીક્ષાઓ વેદનાર મા-બાપને તાજેતરનાં ગણિત - વિજ્ઞાનમાં ઝાઝી સમજ પડતી નથી અને અંગ્રેજી માધ્યમનાં શિક્ષણથી તેઓ અળગાં રહ્યાં હોવાથી છેવટે પોતાનું બાળક સતત ભણ ભણ કરે તે માટે જમાદારી કરતા રહે. પરીક્ષાના દિવસોમાં ઘરમાં ટી. વી. બંધ રહે છે. વિદ્યાર્થીઓનો મોબાઈલ લઈ લેવામાં આવે છે. ભાઈબંધ - દોસ્તાર સાથે માત્ર ભણવાની વાતો સિવાય અવર જવર બંધ કરી દેવામાં આવે છે. ઘરમાં ફરસાણ, આઈસ્ક્રીમ જેવું આનંદી ખાણું તબિયતના નામે બંધ કરવામાં આવે છે. બીજી તરફ અભ્યાસક્રમ પૂરો થઈ જતાં, દીકરા - દીકરીઓને શાળામાં તો જવાનું હોતું નથી, પણ શિક્ષકો દ્વારા વિદ્યાર્થીઓની પરસ્પરની સરખામણી, નબળાં વિદ્યાર્થીઓનું સતત અપમાન, બોર્ડના પેપરનો ભય, પ્રિલિમ અને એન્યુઅલમાં મળતા માર્ક્સના તફાવતો - જેવા ખોફ બાળકમાં ધરબી દેવામાં આવે ??

પરીક્ષાના દિવસે વિદ્યાર્થી એ છેલ્લે શું વાંચ્યું, કઈ પેનથી લખ્યું, દહી સાથે ગોળ ખાવો કે ખાંડ, પરીક્ષાનાં પેપર મળતા કેટલા ઊંડા ધ્યાસ લેવા સદ્ગુરુનું હાથ જોડી સ્મરણ કરવું. તેમશું- શું કરવું ને શું નહીં, તે બોજરૂપે બાળકનાં માથે ખડકી દેવામાં આવે છે. પરિણામે પરીક્ષા હોલ સુધી પહોંચતા - પહોંચતા બાળક પોતાને હતાશા, નિરાશા અને નિષ્ફળતાનું પ્રતીક માની બેસે છે. દર વરસે જોવા મળે છે તેમ ૫૦%થી વધુ વિદ્યાર્થીઓ સારી આવડત છતાં પરીક્ષા કેન્દ્ર ઉપર સ્વસ્થ રહી શકતા નથી અને કેટલાક તો પોતાની જાતને મોતને હવાલે ધરી દે છે.

મનોવિજ્ઞાન તો કહે છે કે 'પરીક્ષાનાં ભયથી મૃત્યુ વ્હોરી લેતા વિદ્યાર્થીઓ તેના મા-બાપ અને શિક્ષકોની અપેક્ષાઓની જ વરવી બાજુ છે.' પરીક્ષાનાં ભયથી મૃત્યુ પામતું ભવિષ્ય ચિંતાજનક છે. જોકે ત્રણ કલાકમાં વરસ વરસની મહેનતને ઓકી નાખવાની રીત ઉપર આમ ગારિકી વ્યથિત છે, કોપિત છે. પરંતુ થોડા દિવસ છાપાઓ, સામાયિકો દ્વારા બૌદ્ધિક વેદના ઠાલવે છે અને ત્યાં તો ફરી બીજી પરીક્ષા માટે વિદ્યાર્થીને તૈયાર કરવાનો સમય આવી પહોંચે છે.

દુઃખીઓની રક્ષા કરનારું તમારું એ વિશાળ ધનુષ્ય ક્યાં ગયું?

કરુણામયી જગતજનની પ્રગટેલી માતા શક્તિ સંસારવાસીઓનું દુઃખ જોઈ ન શકતાં તેઓના નયન અશ્રુભીના થઈ ગયા અને તેમની આંખોમાંથી અસંખ્ય અશ્રુઓની ધારાઓ વહેવા લાગી. એ અશ્રુઓની ધારાઓ એટલી ગતિમય હતી કે સમસ્ત સંસારમાં નદીઓનાં નીર તરીકે વહેવા માંડી, સમસ્ત સંસાર પાણીમય થઈ ગયું. માતાના ચોથા હાથમાં ફળ-ફૂલ હતાં એ ત્યાંથી અદૃશ્ય થયાં અને સંસારના દરેક છોડ, લતાઓ અને વૃક્ષો ફળ-ફૂલ મય બની ગયાં. સમસ્ત દેવગણ હર્ષ અનુભવી રહ્યા હતા. દેવર્ષિ નારદે કહ્યું, 'માતા તમારા પ્રાગટ્યથી સમસ્ત સંસારવાસીઓ પ્રસન્ન થઈ રહ્યાં છે.

સંસારમાં પાણી અને ફળ-ફૂલ પચાસ માત્રામાં ઉપલબ્ધ છે. માતા હવે દુર્ગામાસુરના બંદી એવા ચાર વેદને મુક્ત કરવા અનિવાર્ય છે.' કોપિત માતા પાર્વતી દુર્ગામાસુરને પ્રગટ થવા આહ્વાન આપતાં દુર્ગામાસુર તેમની સમક્ષ પ્રગટ થાય છે. માતા પાર્વતી તેને ચારેય વેદને તુરંત મુક્ત કરવા કહે છે. કામલોભી દુર્ગામાસુર માતા પાર્વતીને તેના બદલામાં પોતાને વરવાનું કહે છે. કોપિત માતા તેને કહે, 'શિવની શિવા પર કુદૃષ્ટિ નાખનાર દુર્ગામાસુર તારો અંત નિશ્ચિત છે. લે તારા દુઃસાહસનું ફળ.' આટલું કહી માતા પાર્વતીના હૃદયમાંથી અજબેરવી પ્રગટ થાય છે. એ અજબેરવી દેવી દુર્ગામાસુર પર આક્રમણ કરે છે, પણ દુર્ગામાસુરની મુખાંગિનમાંથી નીકળેલી અગ્નિ અજબેરવી સહન કરી શકતી નથી અને રાખ થઈ જાય છે.

વાલીઓ સમજે કે જે પગ બાળકને શાળાએ લઈ જાય છે, જે હાથ અને આંખ વિદ્યાર્થીને શિક્ષણ પ્રક્રિયા સાથે જોડે છે, તે અંગે કંઈ પરીક્ષા આપતા નથી. સવાલોનાં જવાબ તો મસ્તિષ્કથી થાય છે. પાંચ ઈન્દ્રિયોની જેમ મસ્તિષ્ક એક મર્યાદિત જૈવિક ઉપકરણ છે. આથી જ માનવ મસ્તિષ્ક પણ એક સિમિત દાયરામાં કાર્ય કરી શકે છે. ન્યુરોસાયન્સની જૈવિક શોધ આધારે પ્રમાણિત થયું છે કે ન કર અને મારી રાણી બની જા. ત્યારબાદ આઠ દિવસ સુધી માતા પાર્વતી અને દુર્ગામાસુર વચ્ચે યુદ્ધ ચાલે છે. દુર્ગામાસુર એક પછી એક મોટા શસ્ત્રોનો ઉપયોગ માતા પાર્વતી પર કરે છે પણ માતા પાર્વતી એ શસ્ત્રોને નિસ્તેજ કરી નાખે છે. અંતે માતા પાર્વતી વિરાટ રૂપ ધારણ કરે છે અને પોતાના ચરણ પ્રહારથી દુર્ગામાસુરને પાતાળલોક મોકલી આપે છે. બળશાળી દુર્ગામાસુર ફરી પાતાળલોકથી ઉપર આવે છે અને માતા પાર્વતી પર આક્રમણ કરવાની કોશિશ કરે છે, અંતે માતા પાર્વતી વધુ કોપિત થાય છે અને તેમના હૃદયમાંથી દસ દેવીઓ પ્રગટ થાય છે જેમનું નામ છે કાલી, તારા, છિન્નમસ્તા, શ્રી વિદ્યા, ભુવનેશ્વરી, ભૈરવી, બગલા, ધુમા, ત્રિપુરા અને માતંગી.

શરીરના રસાયણ અનુસાર શિક્ષક અથવા મા-બાપ બાળકને જેમાં મજા આવે છે તે વિષયને મજબૂત કરવામાં મદદરૂપ થાય તે સાચું શિક્ષણ છે. વ્યક્તિનો સહજ આનંદ તેના રંગસૂત્રોની ગોઠવણીનું પ્રમાણપત્ર બને છે. બાળકનાં ગર્ભથી લઈ તેની કિશોર અવસ્થા સુધી માતા - પિતા જ બાળકની શાળા બની રહે તે વ્યવસ્થા જ વિજ્ઞાન છે. શિક્ષક સતત અવલોકન પણ જાણી શકે કે વિદ્યાર્થી કઈ દિશામાં વધુ ખીલે છે. શાળાએ પોતાનું ગાણું ગાવાનાં બદલે બાળકની શક્તિઓને - મોજને મોતીની માળા માફક પરીવી આપવાના હોય છે. ઉપનિષદ્ કહે છે 'આનંદો પરમો ધર્મ' તેમ અંતે જીવતા જીવ માટે વૈયક્તિક આનંદ સર્વસ્વ - સર્વજ અને સર્વશ્રેષ્ઠ છે. તેની ઉપર પરીક્ષા જેવી શુલ્લક બાબતોને આગળ કરી એક માનવ શરીરને છેક હતાશ, નિરાશ કે સમાપ્ત ન કરી શકાય. ધ્યાન રહે, પ્રકૃતિએ પ્રત્યેક દાણામાં જીવન ભર્યું છે. એ દાણો અનુકૂળ આબોહવા અને ભેજ મળતા કોળી ઊઠે છે. પરંતુ સામાજિક કે વ્યાવસાયિક પ્રતિષ્ઠાની હલાયમાં બાળકરૂપી દાણાને શેકી નાખીશું તો તે પછી કોઈ વરસાદમાં તે ખીલી ઊઠશે નહીં. પ્રત્યેક વાયક કોઈને કોઈ સમયે કોઈને કોઈ પરીક્ષામાં નાપાસ થયો જ હશે. પરંતુ તમારા મા-બાપ અને શિક્ષકોએ તમને તોડી ન પાડયા, આથી તમે આજે સ્વસ્થ છો. બસ, આ જ વર્તન તમારી નવી પેઢી માટે અપનાવો. માનવ અસ્તિત્વ સ્વયં પરીક્ષા છે. જ્યાં શાળાકીય પરીક્ષા માત્ર એક પગથિયું છે. આથી તેને બિનજરૂરી મહત્વ ન આપશો.

ગુજરાતના સમુદ્ર કિનારે મીઠા ઉદ્યોગના વિકાસની ભરપૂર શક્યતા

સમગ્ર ગુજરાત રાજ્ય ભારતના મીઠા ઉત્પાદનના નક્ષા પર વિશેષ સ્થાન ધરાવે છે. દરિયાકાંઠે વસેલા નાના મોટા નગરો અને બંદરો ના વિસ્તારમાં માં અહીં મીઠા આધારિત ઉદ્યોગોની શક્યતાઓ માત્ર વિશાળ જ

અડપથી અને ઓછી ખર્ચે શક્ય બને છે. વર્ષોથી ચાલતી અગરિયા પ્રથા અને મોટા મીઠા ઉત્પાદકોના અનુભવને કારણે અહીં મીઠા ઉત્પાદનનું મજબૂત આધારભૂત માળખું પહેલેથી જ ઊભું છે. આ સાથે ભાવનગરમાં આવેલી અજીઈ-અજીઈ જેવી વિશ્વવિખ્યાત સંશોધન સંસ્થાની હાજરી આ ઉદ્યોગને વૈજ્ઞાનિક દિશા અને આધુનિક ટેકનોલોજી આપવાની ક્ષમતા ધરાવે છે. અજીઈ-અજીઈમાં મીઠા અને દરિયાઈ રસાયણો પર સતત સંશોધન ચાલી રહ્યું છે. સૌર મીઠાની ગુણવત્તા અને ઉપજ વધારવા, બ્રાઉનમાંથી પોટાશ, મેગ્નેશિયમ અને બ્રોમિન જેવા મૂલ્યવાન રસાયણો મેળવવા, તેમજ કડવાશ અને ખારા કચરાના સંચાલન જેવી સમસ્યાઓ માટે ખર્ચ-અસરકારક નવી પ્રક્રિયાઓ વિકસાવવામાં આવી રહી છે. મીઠાના કામોમાં તાજા પાણીની પુનઃપ્રાપ્તિ, સૌર ઊર્જાનો વધુ ઉપયોગ અને પર્યાવરણને અનુકૂળ પદ્ધતિઓ અપનાવીને હરિયાળી વિકાસ પર ભાર મૂકવામાં આવી રહ્યો છે. આ સંસ્થા મીઠાના કામોની ડિઝાઇન, જમીન સર્વેક્ષણ અને ઉદ્યોગોને જરૂરી કુશળ માનવબળ તૈયાર કરવા માટે તાલીમ કાર્યક્રમો પણ ચલાવે છે. મીઠાના સીધા વેચાણ કરતાં તેની આસપાસ વિકસતા મૂલ્યવર્ધિત ઉદ્યોગો કચ્છ જાનનગર પોરબંદર જાફરાબાદ અને ભાવનગર તથા દક્ષિણ ગુજરાતના કિનારે પણ આર્થિક વિકાસ માટે વધુ મહત્વ ધરાવે છે. રસાયણ ઉદ્યોગમાં મીઠાનો સૌથી મોટો ઉપયોગ થાય છે. મીઠાના દ્રાવણના વિદ્યુત વિભાજન દ્વારા કોલ્ટિક સોડા અને ક્લોરિન જેવા પાયાના રસાયણો બને છે. કોલ્ટિક સોડાનો ઉપયોગ સાબુ, ડિટર્જન્ટ, કાગળ, ટેક્સટાઇલ અને એલ્યુમિનિયમ ઉદ્યોગમાં થાય છે, જ્યારે ક્લોરિન ફેબ્રાઇલ, પાણીના શુદ્ધિકરણ અને દવાઓના ઉત્પાદનમાં અનિવાર્ય છે. આ ઉપરાંત સોડા અશાનું ઉત્પાદન કાચ અને ડિટર્જન્ટ ઉદ્યોગ માટે ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે. ભાવનગરમાં કાચા મીઠાની ઉપલબ્ધતા અને બંદરીય સુવિધાઓને કારણે આવા મોટા રસાયણ ઉદ્યોગોની સ્થાપનાની વિશાળ શક્યતા છે.

મીઠું પકવ્યા પછી બાકી રહેતી બ્રાઉનને ઘણી વખત કચરો માનવામાં આવે છે, પરંતુ હકીકતમાં તે દરિયાઈ રસાયણોની ખાણ સમાન છે. આ બ્રાઉનમાંથી પોટાશ જેવા ખાતર ઉદ્યોગ માટે જરૂરી રસાયણો, મેગ્નેશિયમ સંયોજનો અને બ્રોમિન મેળવવાની વિશાળ તકો છે. મેગ્નેશિયમ સંયોજનો રિકેક્ટરીઝ, ફામસ્યુટિકલ્સ અને ટેક્સટાઇલ ઉદ્યોગમાં વપરાય છે, જ્યારે બ્રોમિન આગ-પ્રતિરોધક રસાયણો અને દવાઓમાં મહત્વનું સ્થાન ધરાવે છે. યોગ્ય બ્રાઉન મેનેજમેન્ટ દ્વારા ભાવનગર દરિયાઈ આસપાસ ચોપાસ સુરેશ ભટ્ટ

કાપડમાં સ્થિર કરવા માટે મીઠું જરૂરી છે. ફૂડ પ્રોસેસિંગમાં ખોરાકની જાળવણી, સ્વાદ અને પોત સુધારવામાં મીઠું મુખ્ય ભૂમિકા ભજવે છે. મીઠા ઉદ્યોગ સામે કેટલાક પડકારો ઉત્પાદનનો નિકાસ વધારવાની દિશામાં આયોજન કરવું પડશે. સારાંશરૂપે કહી શકાય કે ગુજરાતનો સમુદ્ર કિનારો માત્ર મીઠું પકવનારો વિસ્તાર જ નહીં, પરંતુ મીઠા

ઉત્પાદનનો નિકાસ વધારવાની દિશામાં આયોજન કરવું પડશે. સારાંશરૂપે કહી શકાય કે ગુજરાતનો સમુદ્ર કિનારો માત્ર મીઠું પકવનારો વિસ્તાર જ નહીં, પરંતુ મીઠા

મીઠા આધારિત ઉદ્યોગોનો વિકાસ અને મૂલ્યવર્ધન કરી રોજગારીની નવનીત તકોનું નિર્માણ થઈ શકે છે આ માટે ગુજરાતના ૧૬૦૦ કિલોમીટરના સમુદ્ર કિનારાનો સમુચિત વિકાસ થવો જરૂરી છે

નહીં પરંતુ દીર્ઘકાળે ટકાઉ પણ છે. અત્યાર સુધી મીઠાને મોટા ભાગે કાચા સ્વરૂપે પકવીને વેચવામાં આવ્યું છે, પરંતુ આજના સમયમાં મીઠું માત્ર એક ખોરાકનો ઘટક નહીં રહીને રસાયણ, ઉદ્યોગ, ખાદ્ય પ્રોસેસિંગ, દવા અને નિકાસ માટેનું મહત્વપૂર્ણ આધાર બન્યું છે. ભાવનગર માટે સાચી તકો મીઠાના મૂલ્યવર્ધનમાં છુપાયેલી છે. ગુજરાત પાસે ૧૬૦૦ કિલોમીટર લાંબો પાસે લાંબો દરિયાકિનારો છે, જ્યાં દરિયાઈ ખારાશ ભરપૂર માત્રામાં ઉપલબ્ધ છે. સૌરાષ્ટ્રનો સૂકો અને ગરમ આબોહવા મીઠાના ઉત્પાદન માટે ખૂબ અનુકૂળ છે, કારણ કે સૂર્યપ્રકાશ આધારિત બાષ્પીભવનની પ્રક્રિયા અહીં

